

det af denne Grund ikke er muligt at faae en Overfigt over det eller lære det at kjende; thi i en vis Betydning er der virkelig mange Tanker, mange Planer, megen Kundskab tilstede. Jeg har vel ikke været i det gamle danske Cancellies eller i Cultusministeriets Kjøbder, og ønsker da heller ikke at komme der; men jeg er vis paa, at der ligger en god Stump Tanker og skjønne Planer gjemte i gamle støvede Papirer, som vel neppe ere blevne lukkede op, fordi Ingen har havt særlig Kald eller Tid til at see dem igjennem. Efter min Opfattelse af Sagen ligger der en stor Betydning deri, at der er en Embedsmand, som netop er til alene for at fremme Almue-skolevæsenet, og som har den særlige Forpligtelse at arbejde derved og at hjælpe det frem; thi deri ligger en Opfordring til den Mand, der skal beklæde dette Embede, til at anvende sin yderste Flid og Evne; hans Værdi staaer paa Spil derved, da det Offentlige har ham at holde sig til, og er berettiget til at gaae i Rette med ham, hvis han ikke udfører sit Hverv. I andre Retninger vil man nok erkjende, at Forretningerne skulle have deres Mand, og jeg kan derfor ikke begribe, hvorfor man ikke vil anerkjende dette med Hensyn til Almue-skolevæsenet, som jo dog ligger os Alle saa varmt paa Hjertet, og hvorom der har været talt saameget i denne Sal; thi det er bekiendt, at, naar Skolesager komme paa Bane her, gaaer der en vis Velsalighed igjennem Salen (Hør!). Det er mærkværdigt siger jeg, at man da netop ikke vil tilstede, at der bliver i denne Sag stillet en Mand i Spidsen; man siger: „og med en hoi Gage“ — ja, Gagen er vel ikke saa ringe, men der er dog Mangel, der have meget større. Her har været anstillet forskjellige Betragtninger om denne Sag; men de have ikke været istand til at forandre den Overbeviisning, som jeg havde om Nyttens og Hensigtsmæssigheden af en saadan Post. Man har sagt: vi ville ikke have nogen Centralisation, man vilde derved betage Communerne deres Ret. Jeg vil heller ikke have nogen Centralisation, og det kan ikke være de ærede Medlemmer her i Salen ubekiendt, at jeg tværtimod har udtalt mig i en anden Retning, at jeg har bragt Forslag herind, som netop sigtede til at bryde

de forskjellige Myndigheder, som endnu laae i veien; men jeg troer, at netop en Mand, stillet paa denne Post, med dette Hverv, vil være istand til at bryde meget af den Modstand, vi hidtil ikke have kunnet overvinde. Han er ikke stillet der for at beherske Folk, for at udføre et Slags, — hvad skal jeg kalde det? — et Slags Generals-Rolle, om man saa vil. (En Stemme: Jo, netop!). Ja, saaledes har jeg ikke opfattet det (Ja, deri ligger det netop. — Formanden ringer.). Det kan være, at det er en fæll Opfattning; men jeg har troet, at idet denne Post blev stiftet, forandrede man ikke derved Lovgivningen; jeg har troet, at den gamle Lovgivning, som vi have, endnu vedblev at bestaae, og at som Følge deraf denne Embedsmand ikke vil kunne udøve mere Myndighed, end der ligger i Lovgivningen; og, dersom den ærede Minister eller en anden Cultusminister vil virke trykkende paa det Hele, saa har han Magten i Hænderne nu ligesaa godt som, naar man faaer den foreslaaede Embedsmand. Nu veed man ikke, hvem man skal holde sig til; men, hvis man fik en saadan Mand, maatte han for sin egen Skyld føle Opfordring til at udvikle det Hele paa en naturlig Maade, fordi han vilde have Værdi deraf, dersom han fik sig godt derved. Det blev igaar nævnt, at man kunde paabyde os Lærebøger og Mere, hvad man vilde, og at, inden man vidste et Ord deraf, kunde man faae en heel politisk Anstalt; der blev nævnt Napoleons Katechismus — den Bog kjender jeg ikke; men, hvis der virkelig skulde tilsigtes noget Saadant, seer jeg ikke, hvad der nu skulde være i veien for Cultusministeren for at paaføre os baade Napoleon den Førstes og Napoleon den Tredies Katechismus, om han vilde; han har jo Midlerne (Nei, han har ikke!). Han har Midlerne, han har dem igjennem Amts-skoledirectionerne, igjennem Geistligheden; thi det er Geistligheden, som staaer i Spidsen for hele Skolevæsenet; det er den, der udøver det Tryk, hvorunder vi have sukket, og som vi have ønsket at blive frie for (Hør!); men det Tryk troer jeg netop, at en Embedsmand som den omhandlede vilde være istand til at bryde. (Hvis han vil!). Ja, hvis han vil; men, naar vi oprette et Embede, da spørge vi